

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 198 - JUNY DE 1997

EDITORIAL

L'ACTIVITAT CULTURAL A ALGAIDA

Sembla fora de qualsevol dubte que l'activitat cultural que tenim al nostre poble no té res que envejar a cap altra població de les nostres característiques ni tampoc a localitats superiors en nombre d'habitants i en possibilitats econòmiques. Són moltes les entitats que aporten la seva contribució perquè així sigui; seria llarg enumerar-les, i perillós per allò dels oblidats. Començant pel nostre Ajuntament i seguint amb Obra Cultural, Titoieta Ràdio, grups de teatre, Agrupació Fotogràfica, grups musicals, orfeó, esplai, etc., etc. Aquesta mateixa revista hi aporta la seva quota. Això sense comptar les manifestacions esportives dels diversos clubs, més o manco actius i dinàmics.

El fet és que se succeeixen les conferències, presentacions de llibres, taules rodones, projecció de diapositives, exposicions, excursions, pregons, certamen literari, activitats per a joves i per a persones majors, concerts musicals de diversos tipus, representacions teatrals,... i un llarg etcètera. Inclús a vegades algú ens ha insinuat si l'oferta no és excessiva.

Perquè, quina és la resposta de la gent? De tots aquests actes culturals n'hi ha d'èxit assegurat i d'un públic segur. I hem vist que els nostres locals (no gaires: el saló del Pere Capellà i l'església, el de més capacitat amb què comptam) s'omplien de gom a gom i resultaven petits. Hi ha altres actes que forçosament són minoritaris i no ens ha d'estranyar si són seguits per tres o quatre dotzenes de persones. També és cert que qualcun no ha tengut l'assistència que es mereixia.

Posats a criticar qualche cosa, ens podríem centrar en dos detalls: primerament, la dispersió que sovint es produeix; en aquest sentit, seria desitjable la col.laboració de diverses entitats per organitzar actes conjuntament. Hi sortiríem guanyant. I segonament, la trista imatge que en ocasions causa veure els assistents a determinades activitats: sembla com si fossin actes exclusius per a aquell grup i no oberts a tothom; com si només pel fet d'organitzar-los aquella entitat, la que sigui, molts ja els eliminen per molt que els interessi. El cert és que som poques les persones que assistim als actes prescindint de qui ha sortit la idea. I això sí que no és bo ni intel.ligent.

LA NOSTRA PORTADA: *En altres ocasions ja vos hem mostrat gàrgoles de la nostra església parroquial. Aquí en teniu una altra. Tant de bo serveixi perquè vos fixeu en aquest interessant detall arquitectònic de les carasses.*

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Tf: 66 50 42 / 27 25 76

Fax 66 56 79

Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor

Tf 55 52 12

Dirigeix: Delfi Mulet

Administra: Directiva de l'Obra Cultural

Col.laboren: Víctor Andreu, Biel Bibiloni, Jaume Falconer, Miquel Fiolet, Jaume Jaume, Catalina Martorell, Miquel Molleta, Antònia Ma. Mulet, Joan Mulet, Pere Mulet, Víctor Mulet, Xesc Oliver, Biel Sastre, Miquel Serra, Joan Trobat, Guillem Vanrell, Agrupació Fotogràfica d'Algaida.

ES SAIG només es responsabilitza de l'Editorial.

CALAIX DE SASTRE

L'ANY PLA

"Tots estam disposats a acceptar que les barbes dels altres es poden emblanquir. El que de cap manera no podem acceptar és que puguin emblanquir-se les nostres pròpies barbes o cabelleres". La cita és del mestre Josep Pla, de qui enguany celebrem el centenari del seu naixement.

Supòs que recordar-la, l'efemèride, és una repetició imperdonable de part meua; tothom coneix de sobres la dada, donat l'excés irresponsable d'actes que amb tal motiu han organitzat les nostres institucions culturals. Amparant-me en la meua condició de contribuent — pagar cada any la contribució és un dels senyals de la civilització, deia l'homenot de Palafrugell — protest airadament pel fet que s'hagin destinats tants de diners públics a l'any Pla.

D'una banda, el Consell Insular de Mallorca ha substituït la modesta camiseta que regalava cada any als nostres majors per una boina com les que usava Pla. Fins i tot han canviat l'eslògan de la campanya: el passat "Gent Major en Marxa" pel modern "Gent Major amb Boina". Veure centenars o milers dels nostres padrins fent voleiar les boines durant les demostracions gimnàstiques que els organitzen, ha de ser un espectacle digne de la final de la *Champions League*.

L'Ajuntament de Palma, amb un esperit més fi que una mostela, ha guanyat fama mundial amb la seva fenomenal contribució a la germanor entre pobles. ¿Com hem de catalogar, sinó de genial, la seva idea de fusionar les cultures andalusa i catalana, obligant, durant la passada *Feria de Abril*, que els cantadors flamencs recitassin fragments de l'Obra Completa de J.P., mentre els balladors i les balladores es marcaven unes sevillanes d'antologia? Si no hi assistíreu, feis treballar la imaginació: "Nietzsche sosté que la literatura ha de ser cínica, crítica i pessimista...Siguin sempre

pessimistes, perquè si són optimistes els fotran la cartera a l'acte, de seguida...Facin com els pagesos, que sempre troben que les coses podrien anar millor...Els pagesos d'aquest país són més vius que la tinya!"; tot això acompanyat de castanyetes, taconades contra el trispol i *manzanilla*. Sensacional!

I si és el Govern Balear ha centrat els seus esforços a divulgar l'obra de Pla entre la joventut. Cosa que demostra, tot sigui dit de passada, l'excel·lent coordinació amb què treballen els nostres dirigents. "Pon un Pla en tu vida, tia" o "Las cosas Planas también pueden enrollarte", han estat els lemes escollits per la Direcció General de Joventut, suficientment agressius i impactants com per trasbalsar els gustos del jovent.

El mateix president Matas, que s'ha confessat en públic com un profund coneixedor de la literatura de J.P., ha après del mestre que un altre senyal de civilització és afaitar-se cada dia. Hi ha indicis evidents que entre els estudiants comença a proliferar una certa afició per la deixadesa personal, tant en el vestir com corporal. La causa n'és el mal exemple que reben de tants de professors barbuts com han de suportar a les seves classes. I el president, amb raó, està preocupat. Per això ha decidit impulsar el P.G.B.N., o el que és el mateix, PLA Galtes Ben Netes, consistent a subvencionar amb una quantitat no menyspreable el rasurament de barbes i cabelleres.

El que deia: una vergonya. Així tuden els diners dels impostos. I els que, des de sempre, complim religiosament el deure d'afaitar-nos cada dia, arraconats sense dret a participar d'aquesta repartidora. Sort que, com deia Pla, "la realitat i la vida són canviants. Ahir té ben poc a veure amb l'avui, i avui amb demà. Així és la vida".

En Calaix i Desastre

M'HAN DIT QUE DIUEN

Ja fa massa vegades que hem dit que no tornariem a parlar dels problemes circulatoris, i per això avui tampoc en parlarem, encara que els comentaris pel poble són molts. El que sí hem de repetir és el comentari del mes passat, referent als aparcaments de motos i motorets a Plaça. I és que sentirem una discussió, mig en broma mig en sèrio, sobre aquest tema. Un que anava a aparcar el seu cotxe a l'únic lloc que pareixia buit, es va trobar amb un motoret que li ho impedia; l'amo del motoret, que l'acabava d'aparcar, no li va fer gens de cas i l'automobilista li va dir que aquell aparcament era per a cotxes. Quan el del motoret li va demanar qui ho deia, que era per a cotxes, aquell va haver de callar.

El que ja fa riure són els discos que hi ha a les entrades d'Algaida que avisen del límit de velocitat, de 40 kms "control radar". Si realment existís aquest radar i se situava a Sa Tanqueta o al camí dels Hortets i carrer de Palma, es cansaria de multar cotxes i motos. I ens han dit que qualche vespre, devers les dues o les tres de la matinada, tornen a fer giscar les rodes dels cotxes per Sa Plaça i carrers dels voltants.

Ja fa mesos que a Algaida, setmana sí i setmana també, tenim actes culturals de tot tipus: concerts, xerrades, conferències, presentacions de llibres, sopar-concurs, etc. I la gent, en general, respon bastant bé, uns actes més concorreguts que els altres, però sempre hi ha un públic nombrós i atent.

I és que els algaidins s'han espavilat bastant, en aquest sentit, i es mouen molt també per Ciutat. Ens han dit que a veure el Tricicle, a l'Auditori de Palma, hi havia una gentada d'Algaida. Però darrerament és normal trobar-se amb paisans a obres de teatre o concerts que es fan a Palma.

Ja fa mesos que en volíem parlar, però pensàvem que s'aturaria. No ha estat així, sinó al contrari. Ens referim a l'absurda quantitat de papers de propaganda, generalment de grans superfícies comercials, que inunden les nostres cases i el nostre poble. La majoria d'aquests papers se'n van als fons de cada una de les cases; però com que en deixen a tots els portals, habitats o no, queden per damunt les aceres i omplen els carrers. No sé si l'Ajuntament hi pot fer res, però si pogués regular una mica aquesta distribució de propaganda, els carrers no estarien tan bruts.

L'altre dia sentirem dos cooperativistes de Sa Farinera que comentaven que ha passat Sant Isidre i ningú ha parlat del tradicional dinar, i com que han vist que fan obra, i molta, tenen por que no el suprimesquin. I no els anava bé, que no fessin el dinar, ja que, deien, és el benefici que en tenen de la seva inversió dins la Cooperativa; és com si fos el repartiment de "dividendos" anual.

Es veu que s'acosta la temporada de caça, ja que hem sentit parlar del tema a un parell de tertúlies de cafè. Fins fa uns dies el tema principal era que hi ha massa socis del vedat que no són algaidins ni tenen res a veure amb el nostre poble. Parlaven, aquests, no solament de no acceptar-ne més, de socis externs, sinó fins i tot de treure'ls fora, de no renovar-los el permís, cosa que ja sembla més difícil. Però a finals de mes, després d'una reunió dels dirigents autonòmics que decidiren obrir la caça per Sant Joan, els comentaris dels caçadors s'han fet bastant crítics d'aquesta mesura: ho troben massa prest, per començar a matar conills. És clar que, diuen, n'hi ha que no s'aturen de tot l'any, de menjar conills de camp.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Com ja és tradició des de fa un parell d'anys, el mes de maig és temps d'importants i multitudinàries concentracions sol·licitant a qui correspon que es digni retornar al nostre poble allò que no hauria d'haver perdut mai: l'autogovern i la llengua pròpia, és a dir, el català. El passat 17 de maig, el passeig del Born de Palma fou testimoni de com milers de mallorquins i mallorquines es manifestaven fent un vot lliure i responsable per la recuperació de la seva dignitat. Entre els assistents, n'hi havia un bon grapat d'Algaida. Però de tot això ja n'ha informat a bastament la premsa de Ciutat.

Nosaltres, ara i aquí, vos volem parlar dels actes que, com cada any, ha organitzat la Delegació d'Algaida de l'Obra Cultural per commemorar el Dia del Llibre.

Començarem dia 23 de maig, al Casal Pere Capellà, amb una conferència, que va impartir el crític literari, investigador i escriptor **Jaume Pomar**, sobre la vida i l'obra de Llorenç Villalonga. Enguany commemoram el centenari del naixement de qui és reconegut com un dels novel·listes més importants de la literatura catalana contemporània, amb aportacions tan transcendents com *Bearn* i *Mort de dama*. I la nostra Delegació hi ha volgut aportar alguna cosa, a la tasca de divulgació de l'obra villalonguiana, mitjançant l'organització de l'esmentat acte. Hi vengué poca gent, i fou una vertadera llàstima, perquè Jaume Pomar, de forma ben amena, i al mateix temps rigorosa i científica, demostrà que és un

dels millors coneixedors de la biografia de Villalonga, i de com aquesta ha influït en la seva literatura. De totes maneres qui vulgui recuperar el temps perdut, té a la seva disposició els nombrosos articles que Pomar ha publicat sobre el tema i, sobretot, dos llibres que recomanem: *El meu Llorenç Villalonga* i *La raó i el meu dret*, ambdós publicats per l'editorial Moll.

I diumenge dia 25 muntarem la tradicional paradeta de llibres en català damunt Plaça. La novetat d'enguany és que ens vérem privats —com deia Villalonga, només existeixen els paradisos perduts— de la benèfica protecció dels pins. Quina assolellada! És clar que, de moment, el sol no ha fet perdre el cap als nostres amics i amigues, perquè, tot sigui dit, compraren més llibres que mai.

Dia 4 de juliol, a les 22 h i al nostre local

Conferència i projecció de diapositives: "El món prehistòric i talaiòtic a Algaida", a càrrec de **Vicenç Sastre** i **Javier Aramburu**, autors, amb Carlos Garrido, de la *Guia Arqueològica de Mallorca*. Els conferenciants han revisat a fons el nostre terme i creuen que poden fer aportacions importants.

L'AJUNTAMENT D'ALGAIDA informa

CARRETERES

El passat 12 de maig, a l'Ajuntament de Montuïri, es varen reunir amb el Conseller de Foment, Joan Verger, el Batle de Montuïri, el Batle d'Algaida, acompanyat dels regidors de l'oposició Gabriel Salas i Andreu Gelabert, per tractar el tema de la carretera de Palma-Manacor al seu pas pels termes municipals d'Algaida i Montuïri.

La problemàtica que suposa el tercer carril per a vehicles lents per a l'accés a camins públics, finques o locals comercials, va centrar gran part de la reunió. A curt termini, les solucions per rosoldre aquest problema serien la construcció d'algun tipus d'instal·lació, al creur del camí de Porreres, que permetés el canvi de sentit. A llarg termini s'estudiarà la possibilitat del desdoblament de la carretera entre Algaida i Montuïri, o la creació de vials de servici.

A la mateixa reunió es va parlar de la construcció d'una rotonda entre la benzineria i el restaurant Cal Dimoni, per evitar la perillositat que significa travessar la carretera en direcció Algaida-Sencelles o viceversa; segons el Conseller aquesta és una obra prioritària i que es pensa realitzar durant el proper any. El tècnic de la Conselleria i de l'Ajuntament ja fan feina sobre aquest tema i, també, sobre la proposta d'una via de circumval·lació que unesqui la carretera de Manacor amb la de Lluçmajor.

PLA TERRITORIAL DEL PLA

El 8 de maig passat, la Mancomunitat del Pla de Mallorca en el ple celebrat a l'Ajuntament d'Algaida va decidir donar el vist-i-plau al Pla Parcial Territorial del Pla i així poder passar a la Comissió de Seguiment del Govern Balear.

El nostre batle va fer constar que dins el termini d'exposició pública, l'Ajuntament d'Algaida presentarà al·legacions respecte als equipaments supramunicipals, vies de circumval·lació i zonificació al sòl rústic que afecten al nostre terme municipal.

Sobre aquest tema hi ha que dir que existeix un acord dels batles del Pla amb el Govern Balear i que per tant es tendran en consideració les aportacions de cada Ajuntament sempre que es coordinin amb els termes municipals veïns.

La definitiva tramitació de Pla Territorial obrirà les portes a poder tramitar les normes d'Algaida.

FEMS

La Mancomunitat del Pla de Mallorca, degut a la posada en funcionament del Pla Director de Residus Sòlids Urbans que preveu l'eliminació dels fems per la incineradora i el tancament de tots els abocadors de fems de Mallorca, es veu

obligada a la creació d'una nova tarifa pel transport i eliminació dels fems. Així el rebut corresponent a 1997 es presentarà en dos conceptes, que figuraran de forma independent i amb les seves corresponents tarifes. Una destinada ala recollida de fems amb un import de 5 924 PTA, i l'altra pel transport i eliminació, amb un import de 7 450 PTA. La qual cosa implicarà un taxa de 13 374 PTA per habitatge. Els comerços i les indústries tindran una tarifa diferent.

La Mancomunitat en coordinació amb el Consell Insular de Mallorca seguirà reforçant la xarxa de contenidors de recollida selectiva per a tal d'afavorir el reciclatge; la seva utilització ens ajudarà a minvar les tones de fems i afavorirà l'estalviament de recursos naturals i econòmics.

CAMPANYA DEL CIM. SENSIBILITZACIÓ, EDUCACIÓ. RESIDUS SÒLIDS URBANS

Durant el mes de maig es varen reunir a Algaida la Comissió de Medi Ambient del Consell Insular de Mallorca amb representats dels Ajuntaments del Pla de Mallorca, per presentar la Campanya d'Educació i Sensibilització en matèria de residus sòlids urbans.

El GOB, Deixalles i Apotecaris Solidaris col·laboren amb aquesta campanya. Conferències, tallers, itineraris didàctics, etc. són

alguns exemples de les activitats que tenen previst realitzar-se amb la col·laboració dels Ajuntaments durant aquesta campanya.

L'Ajuntament d'Algaida ja s'ha posat en contacte amb el responsables de la campanya per realitzar una primera reunió a Algaida, on assistiran representats de l'Ajuntament i de diverses entitats del poble, i d'aquesta manera coordinar les accions que dins aquesta campanya es duran a terme a Algaida.

PLA D'INSTAL·LACIONS ESPORTIVES

Com ja es va informar des d'aquestes pàgines l'Ajuntament d'Algaida té previst per als anys 1997 i 1998 les següents inversions en infraestructures esportives.

Electrificació dels vestidors del camp de futbol de Pina i il·luminació de la seva pista polisportiva amb una inversió de 4 995 000 PTA.

Construcció d'una nova pista polisportiva (tennis, basquet volibol, futbet) a la zona del recinte de ses Escoles. Aquesta pista es construirà sobre la pista existent, ja que el seu paviment està en molt males condicions. Aquesta inversió es de 8 380 000 PTA.

El CIM aportarà el 60% de la inversió i l'Ajuntament ho finançarà amb un 40%.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Maria Fiol Sastre. Va morir a Randa dia 23 de maig a l'edat de 81 anys.

Pere Isern Mulet. Ens deixà dia 30 de maig. Tenia 38 anys.

NAIXEMENTS

Maria Antònia Garcias Fullana, filla de Manuel i Joana Maria. Va néixer dia 30 d'abril.

Domenico Wolfgang Josef Eickhoff, fill de Thomas i Ute. Nasqué dia 5 de maig.

Pere Ramon Oliver Juan, fill de Bernat i Coloma. Va néixer dia 8 de maig.

Llorenç Gil Mateu, fill de Salvador i Maria Antònia. Va néixer dia 22 de maig.

SABEU **ON** ÉS?

Les ruïnes que avui vos mostram corresponen a una possessió del nostre terme que en temps primer fou important. De les cases només queda dempeus aquest magnífic portal forà d'arc de mig punt, enmarcat per contraforts i alguns trossos de paraments verticals exteriors o parets mestres.

El diccionari ens defineix la **ruïna** així: "El fet de caure i desfer-se una construcció", o també: "Procés de degradació i d'ensorrament d'una construcció que pot arribar a la destrucció total". I també pot esser: "Estat en què es queda algú o un grup que ha perdut tots els béns, tot el que tenia". Així sentim a dir: "El joc l'ha duit a la ruïna", "Els grans magatzems són la ruïna del petit comerç", etc. Igualment s'aplica la paraula ruïna a una persona molt decaiguda, que ha perdut tot el rigor, totes les qualitats: "Aquest home és una ruïna".

Refranyer:

"Qui té gent i no hi va, de ric, pobre se fa". "Qui té doblers, o qui té bo, vola; i qui no en té, redola". "Qui tot ho vol, tot ho perd".

Topònim:

"La Ruïna": Possessioneta situada a la vall d'en Marc del terme municipal de Pollença, vora la carretera que mena cap a Lluc.

Cançó:

En el món de tot hi ha:
persones pobres i riques;
n'hi ha que tiren es pa
i altres apleguen ses miques.

Pista:

Les ruïnes d'aquesta possessió estan situades als confins del

Quarter II, a xaloc del nostre terme i prop de la línia divisòria amb el de Montuïri. Davant el portell de les cases hi ha un topònim tan significatiu com "les pletes d'en Ferrando".

Solució del mes passat:

La capella protagonista del mes passat, està situada a la semiclastra de la possessió de Son Coll Vell, també al Quarter II del nostre terme municipal.

M. F.

Dia primer de maig de 1997 ha fet exactament un any de la sortida al carrer del primer número de **Diari de Balears**, l'únic diari redactat de forma íntegra en català amb què comptam els habitants d'aquesta terra nostra. Molt s'ha insistit en la importància, a l'hora de vertebrar un país, de disposar d'uns mitjans de comunicació propis i fets en la llengua pròpia, perquè aquest ja sigui motiu suficient per felicitar totes les persones que han possibilitat el primer aniversari. Més si tenim en compte -tal com reconeix l'editor del diari Pere A. Serra en una entrevista publicada en el número 672 del setmanari *El Temps*-que **Diari de Balears** és encara molt lluny d'esser una publicació consolidada: només 1500 subscriptors; uns 5000 lectors diaris...Cal fer una crida perquè no s'avorti prematurament una fita que ha generat tantes esperances.

ES SAIG vol fer-hi la seva modesta contribució, a l'efemèride d'aquest primer any de **Diari de Balears**, manlllevant-ne l'article que amb tal motiu hi publicà l'algaidí Pere Fullana (membre del Consell editorial del diari) i sol·licitant al nostre Ajuntament que faci les gestions pertinents a fi que l'exposició itinerant *Set pintors per al canvi de segle*, que el diari ha organitzat, visiti el nostre poble (per Sant Jaume, per exemple...).

Enriquits per un diari

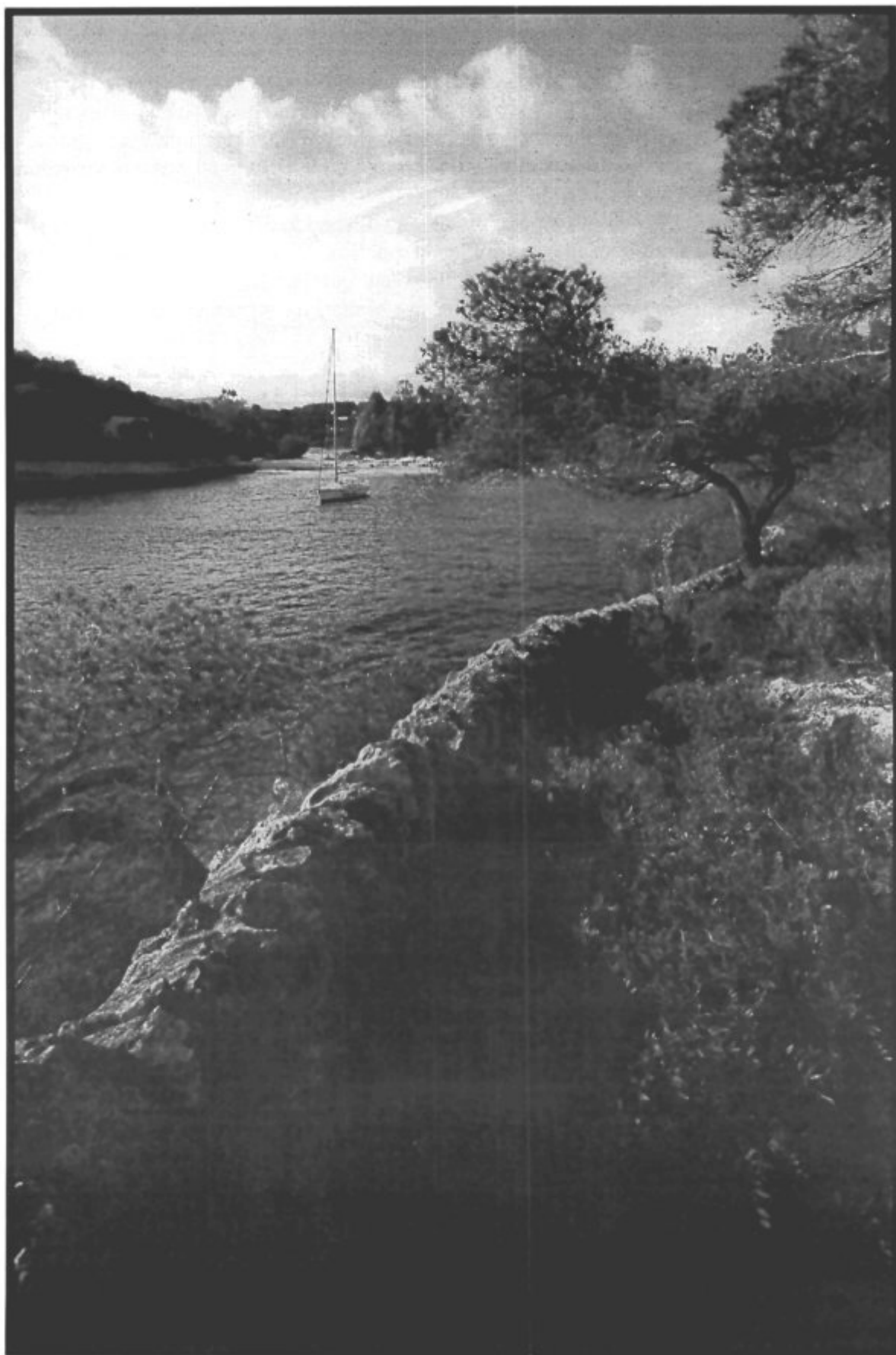
Els mallorquins continuam essent porucs i recelosos. Exigim i donam poc, entre d'altres coses perquè la història mateixa no ens ha fet genèticament generosos. Miram el present i l'avenir amb el pessimisme islàmic, tot i que sovint només és un recurs dialèctic per aconseguir objectius concrets. *Diari de Balears* sorgí en una conjuntura històrica en la qual, a les Balears, hi havia una demanda de mitjans de comunicació en català. Una súplica reiterada i persistent de les elits culturals, dels partits nacionalistes, d'algun *lobby* i dels sectors vinculats a la universitat i a l'ensenyament secundari i primari. Molt a prop, ens trobàvem molts d'altres que, més atomitzats i perduts, desitjàvem un diari en català, pensat des de les Balears i per a les Balears. En definitiva sospiràvem per un diari escrit, pensat i dissenyat com alternativa als diaris existents. És veritat, també, que la notícia de l'aparició de *Diari de Balears* generà recels i desconfiances en alguns dels sectors que prèviament aspiraven i exigien un diari en català. Abans de sortir teníem els dies comptats i eren massa els que pronosticaven una vida curta, molt curta, acusant la iniciativa de privada i de negoci periodístic, sense adonar-se que, per ventura, aquestes característiques havien de ser el seu aval de més pes, com molt bé després s'ha demostrat. Un any després, *Diari de Balears* ha

sortit cada dia, ha superat les dificultats inicials, s'ha fet amb un lloc en la societat illenca, però sobretot ha esdevingut la primera experiència de professionalització d'un mitjà de comunicació escrit en català a les Illes.

He compartit el dia a dia amb els redactors i col·laboradors, he superat amb ells els entrebancs de la vida quotidiana en un diari que comença, però també en una experiència que obre solcs nous i perspectives noves en la nostra societat. He gaudit molt més que no he patit. M'he enriquit molt més del que m'he esquinçat, i don per bo tot el cansament sofert. Encara són moltes les mancances del nostre diari, en som ben conscient, entre altres raons perquè no hem perdut la nostra capacitat d'autocrítica. Això no obstant, voldria mirar aquest any de la mateixa manera que es mira una criatura. Després d'un any li podem demanar que camini i que faci el que pot fer una criatura d'un any, però amb l'esperança de créixer. Tampoc no podem deixar de banda que creixerem i madurarem en la mesura que la nostra societat cresqui i maduri, entre altres raons perquè això és una tasca de la societat en el seu conjunt i no només d'un diari. Podem i volem servir aquest projecte, amb tots aquells que caminam en la mateixa direcció.

Pere Fullana

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA D'ALGAIDA

Fotografia de Jaume Llinás Mateu

po-ètica

XX

Falconer

a r b r e

a r b r e

a r b r e

a r b r e

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

LLIBRES

CONTÉ LLIBRES

CONTÉ LLIBRES

CONTÉ LLIBRES

CONTÉ LLIBRES

AQUELLES ENTRANYABLES REPRESENTACIONS TEATRALS...

Hem pensat que vos agradaria recordar aquelles representacions que es feien al Teatre Parroquial. Com sabeu, el teatre ja no hi és; i pel que fa als actors, podeu comprovar que han canviat bastant, han "madurat". Vos convidam a reconèixer-los.

L'EPIDÈMIA DEL GRIP DE L'ANY 1918 A ALGAIDA.

Joan Monserrat Sastre,
de Can Parets
Llucmajor, 1997.

(Conferència llegida dia 18 d'abril dins el cicle *Divendres Algaidins*)

Alguns escriptors de principis de segle ens han deixat descripcions prou detallades dels pobles situats en el Pla mallorquí. Totes, si les despullem de la forma estilística del seu autor, són ben parescudes en el fons. Si cercam allò que tenen en comú aquestes ressenyes literàries, analitzant els punts coincidents haurem arribat a les característiques aplicables a tots aquests pobles; i, aquestes, sintetitzades, les podrem reduir a quatre: pobles amb una gamma de colors que va des del groc intens dels rostolls al bru obscur de la terra solcada de fresc. Són pobles quiets "lo primer que s'hi pot veure -escriu S. Rossinyol- és que no s'hi veu ningú", pobles polsosos durant l'estiu, enfangats a la tardor i amb remolins de pols que aixeca el vent de Març. Pobles silenciosos; d'un silenci actiu, que ho amara tot; segons Llorenç Riber "el silenci era la veu de Mallorca".

Vet aquí, doncs, com era Algaida a l'any 1918: un poble color castany, polsós durant l'estiu, enfangat a la tardor, quiet i silenciós, situat al sud del Pla, arrecerat sota el Puig de Randa.

Els 3952 algaidins que, a l'any 18, hi viuen, gairebé tots ells habiten cases d'un sol pis, portal rodó, finestres petites i comptades amb les façanes de pedra color de pa torrat. Sobre la porta, en bastants d'elles, una parra dona ombra a la carrera durant l'estiu. Rodejant el poble, com si el guardassin, s'alçaven els molins fariners en nombre de 29 i més allà s'estenia un mosaic de petites finques

interromput aquí i allà per algunes grans possessions: Albenya, Binicomprat, Son Mesquida... tant unes com les altres produïen figues i cereals i en elles hi feien feina, de sol a sol, set de cada deu algaidins.

Dues vies de comunicació unien el nostre poble amb Ciutat: la carretera de Manacor, fressada d'hostals, i el tren que aprofitant la línia que unia Ciutat amb Inca, l'any 1897 se'n derivà un brancal que arribava a Felanitx, i passava per Santa Maria, Santa Eugènia, Algaida, Montuïri i Porreres.

Governava el municipi algaidí un ajuntament format per un batlle, un procurador síndic, un regidor interventor i nou concejals. L'ajuntament d'Algaida, com la majoria de la resta de Mallorca, es regia per l'anomenat sistema de torns de partits, on dos partits: el lliberal i el conservador s'alternaven en el poder. El sistema constituïa un befa i una fal·làcia ja que tant un partit com l'altre representaven els interessos dels ciutadans benestants (a Algaida representaven un dos per cent de la població), i governaven el bé comú en benefici dels pocs.

Dia primer de Gener de l'any 1918 s'havia encarregat de la batllia, de bell nou, el senyor Francesc Pujol i Amengual "Carut", propietari de Son Pujol i que vivia a ca'n Leon en el carrer de la Roca. He dit de bell nou, perquè ja havia ocupat el mateix càrrec en dues ocasions anteriors (1905, 1909), i ho tornaria ésser, ja viudo l'any 1922; un any després el cop d'estat de Primo de Rivera esfondrà la seva carrera política.

El tres de Maig de 1918 el poble engalanat havia rebut, amb repic de campanes el bisbe Rigobert Domènech, que visitava pastoralment la seva diòcesi i havia deixat estampada la seva rúbrica sota el "nihil obstat" en els llibres sacramentals de la parròquia regida gelosament pel rector Jaume Martorell, natural de Santa Maria i que, malgrat haver enrajolat l'església, no era gaire estimat en el poble, ja que el tractaven de captaire, i per això li penjaren el mal nom de "Pelluca". Ajudaven el rector dos vicaris, els reverends Miquel Munar (el capellà Joia) i Bartomeu Cardell.

Les nines anaven a costura amb la senyora Maria Esperança Ramis Bordoy, que havia estudiat la carrera a la Universitat de Barcelona. Natural de Ciutat era ja quasibé del poble per dues raons: hi exercia la docència des de feia trenta anys i a més s'havia casada amb el senyor Francesc Pujol "Carut", batlle de la localitat. Els nins aprenien lletra amb el senyor Joan Lladó Barceló qui havia pres possessió de l'escola pel Juliol de 1918.

Europa, des de 1914, vivia un infern. Els genets de l'Apocalipsi: la fam, la guerra, l'epidèmia i la mort hi sembraven les seves llavors. La Primera Guerra Mundial que des de l'any 1914 fins el 9 de Novembre de 1918 assolava el continent havia fet vint milions de morts. Dos d'aquests genets, enfollits, i per ventura, desorientats, arribaren per l'Octubre a Mallorca: eren l'epidèmia i la mort.

Algaida, quan els rebé, era una Algaida transitiva, que de manera insegura i inestable, feia camí cap a l'etapa demogràfica actual. Es trobava a l'etapa demogràfica de transició; deixant el cicle demogràfic antic.

El cicle demogràfic antic es caracteritzava pel control natural del creixement de la població, mitjançant un mecanisme en el qual l'epidèmia o la guerra n'eren peces fonamentals.

La població, en aquest cicle creix lentament ja que, d'entrada, a una alta natalitat (35-45%) s'hi oposa una elevada

mortalitat (30-40%). Com que la població encara creixia, es posava, aleshores, en moviment l'**autocontrol natural**: a més població manco recursos. Llavors no quedaven més que dos camins: o guerra per aconseguir-los o passar fam; tant en un cas com en l'altre és desembocava a l'epidèmia que frenava el creixement... i així un pic i un altre.

En el cicle demogràfic actual a una mortalitat molt baixa s'hi oposa una natalitat completament mediatitzada pels humans; no cal ja cap mecanisme natural de control de la població. D'això, ja ens ocupam nosaltres; contracepció, inseminació... tot això es tradueix en una natalitat molt baixa i a creixements poblacionals mínims i a vegades, regressius.

La transició és un híbrid dels dos cicles. Aquí es trobaven els algaidins a l'any del grip. Amb una mortalitat bastant controlada (16 ‰), i una natalitat elevada (26 ‰) que provoca un fort creixement de la població. Aquest creixement es troba conjuntat amb una situació de saturació de la capacitat de treball de les activitats agràries i amb una crisi agrària provocada per la fil·loxera (dècada 1890). Podríem pensar que amb aquesta situació es posaria en marxa l'autocontrol natural, però no és així. L'excedent de població és absorbit per l'emigració creant-se un flux migratori anual d'un 3‰. Els algaidins es dirigien cap a l'Amèrica llatina o bé cap a zones de pedreres. Eren bons picadors de pedra, els algaidins, i d'això en dona testimoni la imatge de la Mare de Déu de la Lactància, la seva patrona, que presideix el retaule de l'altar major. Trobam algaidins a S'Arenal, on hi havia pedreres, i en el padró de 1920 podem llegir el nom de dos d'ells: Monserrat Amengual Oliver i Magí Oliver Ballester.

El grip era i és una malaltia coneguda. Febre, calfreds, dolor muscular, abatiment general... de ràpida propagació "diuen que hi ha grip i, ja jeus". Produïda per un virus - ara ho sabem; l'any 1918, no- ja que aquest es va descobrir l'any 1933.

El virus del grip té com a

característica principal la seva facilitat per mutar. Si la mutació és superficial es produeix una epidèmia local; en canvi si la mutació és profunda i afecta la seva estructura es produeix una pandèmia a escala mundial. El grip de 1918 va ser la pandèmia gripal més virulenta coneguda per la història de la humanitat.

A Algaida el grip presentà tres formes clíniques malignes i una forma benigna. De cada deu defuncions, set foren produïdes per complicacions broncopulmonars, dues per quadres septicèmics i un per formes meningítiques.

El grip amb complicacions broncopulmonars, el més freqüent a Algaida, començava amb febre alta (39°) i amb el quadre típic dels griposos, acompanyat d'un estat d'inquietud i desassossec. De forma gairebé matemàtica, el quart dia la temperatura augmentava fins als 40° i apareixien els problemes broncopulmonars: tossina molesta i persistent amb expectoracions sanguinolentes. Aleshores el quadre evolucionava amb una respiració arítmica i precipitada, orina escassa, la febre s'elevava als 42°, venia la pèrdua de coneixement i després el fatal desenllaç per asfíxia o col·lapse.

En la forma septicèmica o hipertòxica la malaltia cursava molt més ràpidament, el malalt només vivia un o dos dies. Començava ja amb febres molt altes 40- 41° acompanyades de deliri, taquicàrdia, respiració freqüent i anhelosa i una set molt intensa; aviat apareixien les diarrees fèrides i taques subcutànies que indicaven una greu intoxicació dels ronyons, el fetge i el cor; apareixia la cianosi i l'insuficiència cardíaca que acabava amb la vida del malalt.

La forma meningítica era molt menys freqüent i consistia en la inflamació de les meninges provocant meningitis i avegades formes vesàniques.

El grip esdevingué en tres onades:

La primera, amb els primers dies de primavera, arribà pel març, fou un

grip benigne de curta duració que l'anomenaren "La febre dels tres dies".

Amb la tardor i els primers freds començà la segona onada virulenta i mortífera. El virus, durant l'estiu, havia sofert una profunda mutació estructural. Molts creien que s'havia enfortit durant els darrers mesos de la primera Guerra Mundial aprofitant les favorables condicions creades pel cataclisme bèl·lic: gran concentracions humanes, moviments d'exiliats i presoners, cadàvers insepults per tots els camps europeus, poca higiene, precària alimentació... recorden les persones majors que es comentava que l'epidèmia fou produïda per l'atmosfera contaminada per la guerra.

Amb el fred de l'hivern tornà aparèixer el grip però molt més suau, podríem dir que associat. Era la tercera onada.

La segona empenta gripal començà el més de Setembre a S'Arracó on un home havia arribat de França essent portador del virus mortal. Des del petit poble començà a estendre's per tota l'illa. Lentament, no tenia gens de pressa perquè res el podia aturar. Ni els cordons sanitaris, ni les juntes de sanitat, ni les mesures excepcionals preses en cas d'epidèmia, ni tan sols la ciència mèdica.

El grip aprofità per irradiar-se les mateixes vies de comunicació que els homes havien construït: carreteres i vies fèrries. Poble ben comunicat era sinònim de poble fortament atacat. Algaida, com hem vist, estava molt ben comunicat i, per això mateix pagà el seu tribut.

Un sol metge, el senyor Pedro Moragues Balaguer, va haver d'enfrontar-se amb aquest embat gripal. El metge Moragues havia arribat al poble l'any 1911 i s'havia establert en el carrer de la Roca a ca'n Verger; tenia cura d'Algaida, Pina i Randa per un sou anual de 1500 pessetes. Certificà la primera mort per bronconeumonia gripal el dia 21 d'Octubre de 1918: la víctima era un jove casat de 27 anys, Felip Coll Andreu, que vivia en Es

Colomer i deixava viuda i una nina petita.

Una nina de 8 anys, foravilera, na Sebastiana Pujol Fullana fou la que tancà la trista llista de morts el dia 15 de Novembre. Entre un i l'altra es contabilitzaren 29 defuncions més. Així, doncs, en tres setmanes que durà l'epidèmia produí en el nostre municipi 31 defuncions.

Atacava el grip a les fosques? Mostrava predileccions? Hi havia, com diríem ara, una població de risc? El virus gripal era, socialment, molt democràtic, ja que entrà i sembrà el dol en els casals, a les vivendes de mitja mà i a les pobres habitacions dels jornalers. Recorregué tota l'escala social. No obstant, en altres aspectes, mostrà estranyes predileccions.

Respectava els dèbils: nins, vells, i malalts crònics, en canvi era implacable amb els joves forts i sans. Dels 31 morts, només dos tenien més de 50 anys. Entre els 20 i els 39 anys s'hi produïren el 74% de les defuncions. L'edat mitjana dels difunts fou de 30 anys.

Atacava també més a les dones que als homes, sobretot a les embarassades i a les parteres que es trobaven en quarantena: el 28 d'Octubre moria en el carrer del Sol Maria Barceló Sastre de 25 anys que havia donat a llum a un nin, en Jaume, en el mes de Setembre. Na Sebastiana Capellà Arnau de ca's Coix Pereta moria als 35 anys, el dia 31 d'Octubre deixant un nadó de tres dies: Jaume Gomila Capellà. El dia 2 de Novembre moria una altra partera en quarantena, na Maria Capellà Oliver de 30 anys que deixava una nineta, na Bonaventura. Aquests casos representaven el 30% de les dones casades mortes pel grip.

Especialment luctuosa va ser la darrera setmana d'Octubre durant la qual 19 famílies perderen algun o alguns dels seus membres. El dia de màxima mortalitat fou el 30 d'Octubre dia en què el poble plorava cinc morts.

Hem de pensar que totes les defuncions afectaven els algaidins, però algunes foren més impactants, bé per les

circumstàncies que les envoltaven o bé per la posició social dels finats. Així doncs dia 24 d'Octubre hi havia dol a ca'n Marc, moria als 31 anys Joana Maria Mulet Mulet deixant vidu i tres fills, un dels quals, Joan, seria batlle d'Algaida des de 1953 a 1958.

L'endemà, 25 d'Octubre, la mort visitava Can Borràs, moria una nina de cinc anys Margalida Trobat Mas, cinc dies després la seva mare Maria Mas Oliver la seguia a la tomba.

Dia 26 d'Octubre espirava Jaume Oliver Estrades, de 35 anys, botiguer; tres dies després, el 29, el seguia la seva dona Maria Oliver Pujol "Coenta" de 32 anys. Vivien en el Colomer i deixaven cinc orfes.

En els mateixos dies a Cas Curro morien mare i filla amb dos dies de diferència: Coloma Bonnin de 13 anys i Margalida Fuster de 34.

El dia 30 d'Octubre es va produir segurament la mort més sonada ja que moria de meningitis gripal als 52 anys la senyora Maria Esperança Ramis Bordoy "Sa Mestra", deixant vidu el batlle del poble Francesc Pujol "Carut"; era "Sa Mestra" persona de sòlida formació cultural i de regonescuda professionalitat tal com es desprèn de les contínues mencions a la seva tasca que apareixen reflectides sobre les actes de la Junta d'Instrucció Pública.

Desgraciat fou sobretot Miquel Tomàs que vivia en el carrer Nou nº 25 que en cinc dies perdé dos fills i la seva dona: Miquel Tomàs Sastre tenia 26 anys, el seu germà Bartomeu, 28 i llur mare Sebastiana Sastre Servera 54.

Seria molt difícil establir el nombre de malalts de grip que hi havia en el poble si no fos perquè el doctor Rotger Pizà, quan ingressà a la Reial Acadèmia de Medicina, l'any 1919, en el seu discurs d'ingrés assegura que dels malalts afectats del grip, en morien un tres per cent. Amb aquesta dada i amb una simple regla de tres podem obtenir la quantitat de griposos a Algaida durant l'epidèmia. Foren 1100 els malalts, representant un 30% de la població.

Durant la darrera setmana d'Octubre jeien a causa del grip 467 persones.

Què podia fer el metge Moragues i el seu cavall davant aquest desastre? Doncs dues coses. Per una part fer-se trossos i així ho van fer. Un testimoni d'aquest fet va ésser ben gràfic quan em va dir: "és cavall no ho aguantà, és va morir rebentat... i a ell li va venir ben just perquè hi va perdre la salut. I per altra part receptà allò que la ciència mèdica del seu temps aconsellava pels casos de grip: purgues salines per netejar els budells, dieta a base de llet (aquesta va començar a escassejar de bon de veres i, a més de racionar-la, en varen haver d'emprar de condensada), bullidures d'eucaliptus, til·lo o malva reial per expectorar i si apareixia mal de cap el metge els enviava a l'apotecaria del senyor Gabriel Martorell Roca a comprar "polvos de Dower" pel mal de cap i quinina o aspirines per suar.

Quan aquests remeis es mostraren del tot insuficients, el metge optà per mesures molt més radicals i doloroses: els sèrums, l'autoserumteràpia (cantàrida), l'hematoteràpia, l'esputoteràpia i després s'arribà a la injecció de sublimats, tintura de iode i oli de trementina.

Molt freqüent fou la sagnia emprant ventoses escarificadores, ja que aquesta pràctica tranquil·litzava el malalt.

L'Ajuntament començà a prendre mesures el 13 d'Octubre de l'any 1918, molts de dies abans que l'epidèmia fes estralls en el poble. Així, a un acte del plenari a la data assenyalada es pot llegir: "en vista de la mortalidad que existe en este pueblo y, a propuesta del señor alcalde, se acordó por unanimidad que se busquen unos cuantos hombres para hacer sepulturas en el cementerio (...) y además se compre lo necesario para la desinfección de las casas que lo soliciten y las calles de esta población". Responsabilitzaren de cercar els homes al guàrdia rural Llorenç Falconer Torrens.

Dia 3 de Novembre l'Ajuntament es troba desbordat, esgotat i

desmoralitzat: "Críticas y difíciles circunstancias atraviesa esta población debido a la enfermedad reinante y habiendo agotado los recursos con que contaba el Ayuntamiento para combatir tan grave mal, el señor alcalde propone a la Corporación recurrir a la Excelentísima Diputación en súplica de que de los fondos provinciales se digne abonar a este Ayuntamiento una subvención de los fondos de la misma.

Se acuerda por unanimidad, pedir a la Excelentísima Diputación una subvención de 375 pesetas para poder atender en parte y remediar las críticas situaciones de las familias pobres y comprar lo necesario para la desinfección de las casas de dichas familias y calles de la población".

El Reglament Sanitari de 1916 establia les normes que els municipis havien d'aplicar en els casos d'epidèmia. Així ho va fer l'Ajuntament d'Algaida. Aquestes normes anaven destinades a:

1.- Neteja i desinfecció:

- Prohibir tenir animals a dins el poble.
- Ordenar la desinfecció diària i la seva ventilació de cafès i altres llocs públics.
- Desinfectar els carrers regant-los amb una solució desinfectant.
- Queda prohibit agranar en sec.
- Prohibició d'escopir al terra. Es col·locaran escopidores amb solució desinfectant.
- Encendre festers a cada cap de cantó amb pi, herbes aromàtiques i sofre, amb la finalitat de fer molt de fum i així netejar l'atmosfera. A les cases particulars també cremaven petits festers dins brasers, emprant com a combustibles mata, pi i altres herbes aromàtiques.

2.- Evitar concentracions humanes:

- Es tancaren les escoles.
- Es va suspendre tota representació teatral, cinematogràfica i qualsevol reunió pública.

3.- Actuació en cas d'existència d'un malalt de grip:

- El malalt ha de guardar quarantena, només

podrà sortir del domicili previ permís escrit del metge.

Els veïns no poden visitar les cases on hi ha un malalt.

Les cases infectades havien d'esser sotmeses a desinfecció emprant sulfat de coure o calç viva. L'Ajuntament els oferirà gratuïtament als pobres.

Per tal d'evitar una epidèmia domèstica, el malalt havia d'ocupar una habitació ben aïllada i tenir un sol cuidador.

Quedava prohibida la permanència dels cadàvers a les cases particulars, així com els rosaris i els acompanyaments.

També el bisbat dictà normes per a la neteja de les parròquies, ja que era un lloc d'obligatòria reunió:

Ventilar les esglésies i retirar les estores. Netejar les piles d'aigua beneïda i renovar l'aigua amb freqüència.

Desinfectar bancs, cadires i confessionaris. Agrandar l'església amb serradís mesclat amb sulfat de coure.

Col·locar els escopidors necessaris amb líquid antisèptic.

Acabada l'epidèmia arribà l'hora dels agraïments i així en acte del dia 24 de Novembre l'Ajuntament acordà "Abrir una subscripción para el medico titular de esta villa y el Ayuntamiento aportar a ella 200 pesetas por los buenos servicios que ha prestado durante la epidemia".

A punt d'acabar l'any 1918, el dia 22 de Desembre l'Ajuntament igualment acordà: "Pagar 480 pesetas al sepulturero Andrés Vanrrell por el trabajo realizado". "Pagar el premio de 40 pesetas que se habia concedido por la Junta de Instrucción Pública el 2 de Julio de 1918, a D^a. Maria Esperanza Ramis Bordoy en reconocimiento a su meritorio trabajo; a sus herederos". "Al guardia rural Lorenzo Falconer Torrens se le asigna la cantidad de 100 pesetas para pagar los jornales de hombres que se necesitaron durante la epidemia."

Fou l'epidèmia gripal de l'any

1918 una mort catastròfica a l'estil del cicle demogràfic antic?. Per contestar a aquesta qüestió cal aplicar els paradigmes de les mortalitats considerades catastròfiques a l'epidèmia del grip. Aquests paradigmes es redueixen a tres:

1.- Si l'epidèmia provocà un fort impacte psicològic al poble.

2.- Si l'esmentada epidèmia va anar precedida i seguida de distints tipus de crisis.

3.- Si provocà una desnormalització de les distintes variables demogràfiques a la nostra localitat.

Ho analitzarem per parts:

Realment el grip impactà fortament la gent que el va viure. Deixà tot un rierol de tradició oral que ens ha arribat fins a nosaltres. A més donà nom a l'any 1918, que desde les hores s'anomena l'any del grip, però encara quedaren restes d'aquest fet dins la memòria col·lectiva que ens arriben, mitjançant la cultura popular, en dites i cançons:

Unes fan referència als remeis receptats:

"Com es dengue començà
tothom corria an es metge
i ell posava a sa recepta
flor de vaume per suar".

D'altres es refereixen a la morbiditat del grip i a les prohibicions municipals:

"Es dengue es un mal dolent
que tothom n'ha de passar
ell ha arribat a llevar
per vila es devertiment".

Algunes són petitòries:

"N'hi ha que diuen "el dengue"
i jo dic "el davantal".
Senyor, curau aquest mal
que per Mallorca no prenga".

Les persones majors, testimonis directes d'aquell temps, encara recorden espantats dues coses: els festers il·luminant, entre el fum, els carrers deserts, com si fossin els vestibuls de l'infern i aquella rapidesa espantosa amb què s'enduïen els morts. Realment aquest fet xocava en una societat que havia enrevoltat a la mort de tota una litúrgia necrofilica: dols inacabables, conduccions multitudinàries i funerals sumptuosos.

Basta obrir un llibre d'Història per adonar-nos que el grip arribà precedit de crisis de tota casta. Si ens cal posar un exemple d'any crític elegiríem l'any 1917.

La crisi econòmica era greu. El Obrero Balear del 7 de Desembre de 1915 publica una taula on demostra que una família mitjana de quatre membres era deficitària; les despeses diàries indispensables pujaven a 3,45 pessetes i les seves entrades es calculaven en 2,05 pessetes, per tant s'anava acumulant un dèficit diari de 1,40 pessetes. La família pagesa organitzada com un cèl·lula autàrquica de producció i consum absorbia aquest dèficit reconvertint-lo en precarietat. Els nins i nines ben prest s'incorporaven al mercat laboral (7-8 anys). Les persones majors treballaven fins que la salut ho permetia (no hi havia jubilació). No obstant el motor de l'economia familiar estava integrat pel matrimoni adult que treballaven complementàriament en esferes ben delimitades d'acord amb el sexe. L'home, la feina pesada del camp amb jornades esgotadores d'onze i dotze hores, mentre la dona feia les feines casolanes, ajudes esporàdiques en el camp i la indústria de transformació alimentària.

El grip atacà als punts neuràlgics de l'economia domèstica, allà on morí l'home o la dona, o ambdós, l'economia quedà totalment desvertebrada: nins que calia surar i vells que necessitaven aliments. El resultat era l'abandonament i la pobresa.

El grip es presentà precedit de crisis... i deixà cua.

Bastaren 21 dies per capgirar el comportament demogràfic d'Algaida?

La nupcialitat a Algaida com a la majoria de pobles agrícoles es trobava condicionada per dues realitats:

1.- L'any litúrgic que explica la baixa taxa de nupcialitat durant els mesos de Març i Abril (Quaresma) i el mes de Desembre (Nadal).

2.- El cicle agrari que explicaria les altes taxes de nupcialitat durant el mes de Novembre, que seguia a les feines de recol·lecció i els mesos de Gener i Febrer coincidint amb l'etapa de poca feina en el camp. La taxa de nupcialitat normal era de 6,07 per mil.

A l'any 1918 es donà una baixada d'aquesta taxa situant-se en 5,08 per mil i un desplaçament de matrimonis cap el mes de Febrer de 1919 que va veure la seva norma triplicada, producte dels matrimonis ajornats i dels matrimonis reconstruïts.

Si el cicle matrimonial es veu alterat, és natural que en conseqüència s'hi vegi la natalitat i la fecunditat. Si la taxa de natalitat normal era d'un 25 per mil, l'any 1919 baixa a 22,8 per mil i fins a l'any 1920 no es normalitza assolint un 26,7 per mil. La fecunditat també es veu alterada passant d'una norma de 4 a 5 fills per família a l'any 1920.

La mortalitat és la variant més afectada; la norma estava situada en 15,6 per mil; doncs bé, l'any 1918 la mortalitat sofreix un augment del 208 per cent situant-se a 32,38 per mil, taxa típica de l'època demogràfica anterior. Les defuncions en el col·lectiu de persones compreses entre els 20 i els 40 anys es multiplica per set mentre que l'edat mitjana de mort passa de 56 anys a 44.

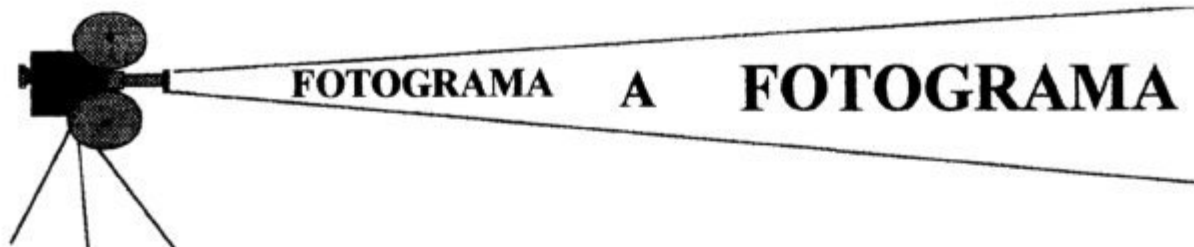
També es veu molt alterat el creixement vegetatiu de la població. El grip provoca una regressió d'un 8,18 per mil que unit a l'augment potencial d'un set per mil representa una pèrdua de població de

gairebé un 16 per mil, endarrerint el creixement del poble en dos anys i mig.

Havent demostrat que el grip de l'any 1918 compleix totes i cada una dels paradigmes assenyalats podem afirmar que es la darrera mortalitat catastròfica d'origen epidèmic de la història d'Algaida. I que així sigui per molts d'anys.

APÈNDIX

NOM	EDAT	DATA	DOMICILI
Gabriel Ametller Crespi "Trist"	39 anys	22/10/18	Ribera nº7.
Catalina Tarongí Fuster	30 anys	23/10/18	Iglesia nº15.
Jerónimo Ramón Llaneras	48 anys	25/10/18	Rei nº9.
Andrés Jaume Oliver "Pistola"	2 anys	27/10/18	Tanqueta nº59.
Juan Salas Juan	23 anys		Nueva nº13.
Jaime Munar Rafal	22 anys	29/10/18	La Roca nº2.
Margarita Vanrrell Torrens	15 anys	30/10/18	Cuartel IV.
Bartolomé Tous Santmartí	34 anys	30/10/18	Cuartel I.
José Pujol Amengual	37 anys	30/10/18	Colomer nº64.
Maria Puigserver Trobat	31 anys	31/10/18	Nueva nº1.
Margarita Munar Llompart "Can Joia"	37 anys	1/11/18	Sitjar nº11.
Bartolomé Pujol Amengual		1/11/18	Colomer nº 39.
Jorge Carbonell Sanz	25 anys	11/11/18	Pina.
Gabriel Puigserver Torrens	32 anys	13/11/18	Palma nº 4.
Maria Verger Crespi	43 anys	15/11/18	Randa.

El lloc, un punt imprecís de la sala fosca. L'acció, un raig de llum il·lumina la pantalla i la vida comença a córrer a 24 fotogrames per segon. ACCIÓ!!!

El cinema és espectacle. L'espectacle atreu públic. I públic és doblers a taquilla. El cinema catastròfic no és la catàstrofe del cinema.

TORNADO, UN PUEBLO LLAMADO DANTE'S PEAK o TURBULENCIAS han marcat el retorn a la gran pantalla d'un gènere que va caracteritzar la dècada dels 70 a Hollywood. AEROPUERTO en va ser la primera, després vendrien LA AVENTURA DEL POSEIDÓN, EL COLOSO EN LLAMAS, TERREMOTO i nombroses produccions més que, amb major o menor fortuna, aportaren el seu granet de sorra al gènere.

Previsible, esquemàtic, arquetípic, ple de tòpics i espais comuns a tot el gènere, el "catastrofisme" és l'espectacle en essència. El director nord-americà Cecil B. de Mille deia que les pel·lícules havien de començar com un terratrèmol, incrementant la intensitat dramàtica al llarg del film. Un principi que es pot aplicar a qualsevol film i gènere, però que el catastrofisme s'ha de fer i fa seu.

El problema ve a partir de la seva resurrecció. Les noves tecnologies i, especialment, els avenços infogràfics han obligat a fonamentar les pel·lícules de catàstrofes en els efectes especials, provocant una greu anèmia de guió. Fins al punt que les produccions sorgeixen a partir de la disponibilitat tècnica i no per la d'una història mínimament coherent. A més, de cada vegada són més comuns els guions "refregits", suposadament construïts a partir del millor d'altres, i que al final resulten ser un maleït *pastiche*.

Irwin Allen va ser un productor de cinema i de televisió que a finals dels 60 i principis dels 70 establí les bases del gènere catastròfic. Entrenat a la petita pantalla com a productor de sèries com PERDIDOS EN EL ESPACIO, EL TÚNEL DEL TIEMPO, VIAJE AL FONDO DEL MAR y TIERRA DE GIGANTES, Allen fou productor i director de la segona unitat (encarregada de les escenes d'acció) a films com LA AVENTURA DEL POSEIDÓN, EL COLOSO EN LLAMAS o ENJAMBRE. Totes elles amb la marca inconfundible del seu creador, l'espectacularitat, i amb plantejaments dramàtics comuns a totes elles. Ja siguin naturals o fruit de l'ambició humana, les catàstrofes treuen el pitjor i el millor de cadascun de nosaltres, i només la solidària unitat de la gent fa possible una resolució del conflicte.

Però l'aventura tot just acaba de començar. Aquest estiu tindrem més volcans en erupció, el retorn dels dinosaures, inundacions i altres sorprenents catàstrofes que ompliran la pantalla d'una llum i d'un so espectaculars.

Joan Carles Palos

ESPORTS

FUTBOL

Primera Regional

Durant aquest passat mes de maig s'ha tancat la temporada 96-97 pel que fa al futbol de Primera Regional.

Com dèiem el mes passat, tot estava decidit ja de més enrera i, per tant, els darrers quatre partits han estat de tràmit.

S'ha acabat en cinquena posició a la classificació final, un lloc molt meritori que fa justícia al que ha estat el joc de l'equip.

Els darrers resultats han estat:

Algaida-Colònia 3-0

Porto Cristo-Algaida 4-2

Algaida-Lloseta 2-1

Petra-Algaida 3-2

Ha acabat la temporada 96-97 i la propera ja és aquí. La directiva està fent feina per donar continuïtat al club i formar els equips del nou curs. Esperam que la bona feina doni els seus fruits.

Aquest mes de juny es farà l'Assemblea anual del C. E. Algaida, la convocatòria de la qual es comunicarà oportunament als llocs de costum.

Torneig Sant Jaume 97 de futbol7.

El III Torneig de futbol7 ja està en marxa. La competició començarà aquesta primera setmana de juny i cada dia durant

un mes i mig hi haurà activitat futbolera al camp d'es Porrassar. Això demostra el nombrós grup d'equips que disputen el torneig, majoritàriament algaidins.

Un total de quinze equips dividits en dos grups s'enfrontaran en aquest torneig. Esperam que, com sempre, l'esportivitat i les bones maneres estiguin per damunt de tot.

Infantils

A la copa President l'equip d'infantils tan sols ha aguantat la primera eliminatòria ja que va caure davant el Manacor.

Algaida-Manacor 0-0

Manacor-Algaida 2-0

Cadets

L'únic equip que continua a hores d'ara jugant el torneig de primavera és el de cadets.

Quan falten dos partits per acabar figuren al quart lloc d'un total de sis equips.

Vilafranca-Algaida 5-1

Montuïri-Algaida 4-1

Algaida-Porreres 6-0

Santanyi-Algaida 2-3

Ha mort en Pere Isern

El passat dia 30 de maig ens deixà en Pere Isern Mulet als 38 anys. En Pere va ser jugador i directiu del C. E. Algaida, al qual va dedicar uns anys de la seva vida.

Un sentit record p'en Pere.

JOAN TROBAT

Equip de cadets 96-97

Xisco Font (mister), Felip, Sitjar, Matias, Joan Toni, Amengual, Muro, Mateu, Rafel, Guiem Rapinya (delegat)

Tovar, Joan, Llompарт, Oliver, Trobat, Teo, Rubén i Sánchez.

Titoieta Ràdio

EMISSORA MUNICIPAL D'ALGAIDA

Apadrina Un nin

Tu pots ajudar amb nom i llinatges

Què és l'apadrinament?

Un eficaç sistema d'ajuda personal però que beneficia tota una comunitat. Per només 2000 pessetes al mes, una quantitat petita al nostre país però que pot retre enormement al tercer món, aconseguiràs que un nin o nina, de les castes més pobres de l'Índia, pugui rebre una educació bàsica que li permeti millorar el seu futur. Perquè, a més de llegir i escriure, a les escoles aprenen noves normes, vàlides i reals, encaminades a aconseguir un destí millor per a tots ells, com la conservació de la pròpia terra, les mesures higièniques i la conveniència de tenir pocs fills.

Ser padrí d'un nin o d'una nina et permetrà conèixer-lo a través de les seves fotos i dades personals. Dues vegades a l'any rebràs una carta del seu professor, que t'informarà dels seus progressos. I si ho desitges, pots mantenir amb el teu fillol tanta correspondència com vulguis, perquè ell també l'escriurà. I, fins i tot, podràs anar a l'Índia per conèixer-lo personalment i comprovar l'eficàcia de la teva ajuda; allà seràs ben rebut per Vicenç Ferrer i els seus col.laboradors.

Aquests doblers, que íntegrament i directament arriben a la Fundació Vicenç Ferrer, es tradueixen en l'ensenyament del nin o nina, una menjada diària (per millorar la seva escassa nutrició), dos vestits a l'any i l'atenció mèdica que inclou les vacunes i les medicines necessàries.

Amb les teves 2.000 pessetes, no només ajudes un nin o nina sinó que col.labores en tot un programa de desenvolupament que millora les condicions de vida de la seva comunitat.

Apadrinar un nin és ajudar a fer un miracle I podràs

- Conèixer-lo a través de les seves fotografies o visitant-lo personalment.
- Tenir contacte directe amb ell mitjançant un intercanvi de correspondència.
- Seguir la seva evolució personal amb els informes del seu professor.
- Saber que els teus doblers arriben íntegrament per a l'educació del teu fillol.

Xerrada informativa

a càrrec de la
Fundació Vicenç Ferrer

**Divendres 13 de juny a les 22h
al casal Pere Capellà d'Algaida**

entrada lliure

**Fundació
Vicenç Ferrer**

C/Menorca, 4
Tel 73 17 43
07011 PALMA

**Fòrum de
Titoieta Ràdio**

C/Cavallers, 22
Tel. 12 53 81
07210 ALGAIDA

Biblioteca Municipal d'Algaida

Punt d'Informació Juvenil

Selecció de les novetats rebudes a la Biblioteca durant el passat mes de maig.

BIOGRAFIA

BADOSA, Cristina. Josep Pla. *Biografia del solitari*.
MAY, Elmar. *Ernesto Che Guevara*.
PRESLER, G. *Martin Luter King*.

INFANTILS

BURNE, D. *Máquinas de todos los días*.
CLAYBOURNE, A. *El diccionario informático*.
DUNGWORTH, R. *Windows 3.11 y 95*.

LITERATURA I LENGUA

HRABAL, B. *Trens rigorosament vigilats*.
POMBO, A. *Donde las mujeres*.
SHIELDS, C. *La memòria de les pedres*.
FORD, Richard. *El Día de la Independencia*.
LOGDE, David. *Noticias del paraíso*.
OLIVER, Miquel dels Sants. *Cosecha periodística*.
RACIONERO, Luis. *La cárcel del amor*.
PIERA, J. *Seducions de Marraquèix*.
MARI, A. *El vas de plata*.
ALCOVER, M. *Llorenç Villalonga i les Belles Arts*.
ROSSELLÓ, P. *Els mov. lit. a les Balears (1840-1990)*.
MARIAS, J. *Cuando fui mortal*.
VENY, Joan. *Onomàstica i dialectologia*.
VOLTAS, Eduard. *La guerra de la llengua*.
ABRIL ESPANOL, Joan. *Diccionario de frases fetes*.

LITERATURA JUVENIL

CASALS, Pedro. *Enigma en Internet*.
MERCÉ ROCA, M. *Plantar cara*.
JO PESTUM. *El secret den Heinrich*.

ETNOLOGIA

MASSOT I MUNTANER, J. (edició a cura de). *Materiales. Volum VI. Memòries de missions de recerca*.
TRIAS, S. *Antropologia de la cuina mallorquina*.

HISTÒRIA

VERONES. *La guerra de Mallorca en ocho libros*.
SANTANA, M. *La Guerra Civil a Consell...*

DIVERSOS TEMES

FODESMA. *Itineraris a peu per la Serra de Tramuntana: Puig de Galatzó*.
MAZENOD, L. *Diccionario de mujeres célebres*.
COMPTE I PORTA, R. *L'Astronomia a Mallorca*.
FRIEROS, A. *[La Massia] Fábrica de campeones*.
CHILVERS, I. et alii. *Diccionario d'art Oxford*.
GARCIA MARCO, F. *World, Wide, Web*.
MORGAN, S. *Ecología y medio ambiente*.
DOMENGE I MESQUIDA, J. *L'obra de la seu. El procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents*.
CONSTANTINO, C. *Bolets de les Balears*.
GIMÉNEZ RAURELL, M.C. *El vidre bufat a Mallorca*.

Jo voldria saber...

Quina documentació necessit abans de partir de viatge? He d'anar a fer-me una revisió mèdica? I una assegurança? Què hem convé mes: dur els doblers en metàl·lic, portar targetes de crèdit o fer servir xecs de viatge? I l'equipatge... em convé dur-me'n una maleta o en tindrè prou amb una motxilla o amb una bossa de mà? I allà on aniré, hi puc trobar oficines d'informació turística? I saps on puc trobar unes guies de viatge, unes guies gastronòmiques i unes guies culturals, però que siguin de butxaca, que facin poc embalum? Ah, i un mapa? I quin mitjà de transport és el més recomanat pel lloc? Avió, tren, autorcar, vaixell, cotxe?...

Saps?, he decidit que aquest estiu vull aprofitar-lo per conèixer amb profunditat les nostres illes... Necessit saber els horaris de vaixells entre Eivissa i Formentera... i els horaris de bus. Saps a qui em puc dirigir perquè m'informi sobre excursions a cavall? I en bicicleta? I per fer ala delta? Em podries dir quins albergs, hotels i hostals, càmpings, cases de colònies existeixen a les Balears?...

Totes aquestes preguntes poden esser respostes al **Punt d'Informació Juvenil d'Algaida** mitjançant la *Guia de vacances 97* que ha editat la Conselleria de Presidència del Govern Balear. Però al Punt també us podem donar informació sobre altres temes: estudis, habitatge per a joves, camps de treball, cursos formatius, feina, convocatòries de concursos i premis, temps lliure, administració pública, etc.

Recentment, ha entrat en funcionament un Punt d'Informació Juvenil al municipi d'Algaida. El Punt s'ha instal·lat a les dependències de la Biblioteca i, per ara, tindrà el mateix horari d'atenció al públic: De dimarts a divendres, de 16'30 a 20'00 hores i dissabtes de 10'00 a 13'00 hores.

Està orientat per fer una atenció personalitzada a tots els joves que demandin informació sobre tota una sèrie de temes relacionats amb la joventut i té com objectiu posar al seu abast un servei pràctic i dinàmic que els ajudi d'una manera efectiva a solventar les seves peticions.

El Punt d'Informació Juvenil d'Algaida està integrat dins la Xarxa de Punts d'Informació Juvenil de la Mancomunitat Pla de Mallorca. El fet de funcionar en xarxa ens permetrà mancomunat serveis i comptar amb informacions directes dels municipis que conformen la Mancomunitat del Pla.

Casal Pere Capellà
C/ des Cavallers, 22
Tel. i Fax: 66 56 79

PUNT D'INFORMACIÓ
JUVENIL D'ALGAIDA
Mancomunitat Pla de Mallorca

Pàgina de l'Església

PARRÒQUIA SOLIDÀRIA D'ALGAIDA

"Déu no ens estima pel que som sinó perquè som fills seus"

TRIBUNA Càritas vol dir estimació

• TEODOR ÚBEDA •
Bisbe de Mallorca

Jesús proclama un manament "nou". És nou, perquè només després de saber i experimentar com Ell estima és possible complir-lo: *Us don un manament nou: que vos estimeu els uns als altres tal com jo vos he estimat* (Jo 13, 34).

Aquesta és la clau per entendre per què en el dia del Corpus celebrem la jornada de Càritas. Càritas significa literalment estimació. Una estimació que vol ser com la de Jesús: *tal com jo vos he estimat*. Jesús demostra la seva estimació, sobretot, en la seva mort i resurrecció, en donar-se als seus amics com a pa que els alimenta i en quedar-se enmig d'ells a l'Eucaristia. Just el que celebrem en la festa del Corpus.

L'estimació de Jesús (a part de ser infinita, sense cap límit, perquè Ell és Déu) té tres característiques. Per mostrar-nos-les s'ha fet un home com nosaltres:

- Jesús viu la seva estimació en una donació personal, tendra, propera, immensament comprensiva del que cadascú som i... total (fins a la mort). I sense esperar cap paga, del tot gratuïtament. Només mogut per la seva estimació.
- Jesús estima més els qui més necessitat tenen de ser estimats. Els més pobres, els més abandonats, els més solitaris. S'identifica amb ells. Són els seus privilegiats.
- Jesús estima d'una manera pràctica, real, amb fets: curant malalts, perdonant pecadors, consolant els esfondrats i alliberant de tota casta de mal.

Aprendre a estimar com Jesús és la gran lliçó del Corpus per a cadascú de nosaltres. Però, també per a l'Església cos de Jesucrist, per a la comunitat organitzada a l'estil del nostre cos biològic, com ens explica Sant Pau, per a l'Església institució.

Càritas vol ser l'instrument per mantenir, estimular, promoure, organitzar i coordinar al si de la nostra Comunitat Diocesana l'estimació efectiva i real als més pobres i abandonats, amb l'estil propi de Jesús i, per això, donant testimoni d'Ell.

Vos convidam a conèixer Càritas, a estimar-la, a col·laborar-hi econòmicament amb generositat perquè pugui complir els seus objectius, però, sobretot, a participar en la seva acció estimadora i servidora a l'estil de Jesús, posant-hi temps, dedicació personal, coneixements professionals... la vostra vida, en una paraula. Perquè a la nostra Església de Mallorca, Càritas sigui cada vegada més el que ha de ser i ho sigui amb més força.

AGENDA

Un milió de gràcies

- El passat diumenge 1er. de juny, va tancar les portes la tombola 97 a benefici de les obres de l'església. Gairebé s'ha aconseguit recaptar un milió de pessetes. S'han superat les 950.000 pessetes. Un gran èxit. Els organitzadors donen les gràcies a tothom per la seva col·laboració.

Eucaristia de fi de curs

- El divendres, 6 de juny a les 21,30H, a l'ermita de Sant Honorat, es celebrarà una eucaristia per a tots els grups de les parroquies i de l'arxiprestat.

Centenari de Magdalena Gelabert

- El diumenge, 8 de juny a les 20,00H, a l'església d'Algaida, es farà una missa de festa per celebrar els 100 anys de Magdalena Gelabert i Mascaró (Madona de s'hort den Falconer). Hi estau tots convidats.

Primeres Comunions en grups

- Diumenge, 22 de juny a les 18 hores.
- Dissabte, 28 de juny a les 18 hores.
- Diumenge, 29 de juny a les 18 hores.

INFORMÀTICA I TECNOLOGIA

Deep Blue

Segurament aquestes darreres setmanes haureu sentit parlar de la partida d'escacs que es va fer a New York entre el campió del món Kasparov i un ordinador de la casa IBM, anomenat Deep Blue.

Als inicis d'aquest enfrontament ja es va començar a variar l'idea que tenien els seus organitzadors, va passar d'esser una partida d'escacs home contra màquina, a passar a esser un enfrontament entre la humanitat contra les màquines. Els titulars dels diaris era prou eloqüents, tots venien a dir el mateix, que si l'home, o sigui Kasparov, perdia, seria una fita a l'història, de quan les màquines van passar davant a l'home en qüestió d'intel·ligència.

Això és una barbaritat, ja que les màquines no tenen res de intel·ligents. Quan tothom diu que el Deep Blue va guanyar a un home, no és vera, el que va passar va esser que un equip de cinc **homes**, va guanyar a un altre home.

L'equip de cinc persones, va treballar durant dotze anys abans de poder perfeccionar una màquina capaç de guanyar a l'escacs a un home. Quan començaren a dissenyar el software i hardware de la màquinam, encara eren universitaris, i després l'empresa IBM els contractà perquè ho fessin per ella.

El Deep Blue, és del tipus RS/6000 de la casa IBM, és un supercomputador que té la capacitat de fer una quantitat ingent d'operacions per segon. Actualment a la península només n'hi ha tres d'aquests supercomputadors, el més gran i millor es troba al CESA (Centre de Supercomputació de Catalunya), situat al campus Nord de la Universitat Politècnica, els altres dos són d'empreses privades, La Caixa i El Corte Inglés.

El Deep Blue estava dissenyat especialment per jugar a escacs, tenia un software i un hardware específic per aquesta feina. El funcionament que

tenia el seu software era relativament senzill, el que feia era calcular tots els possibles moviments que podia fer, i de tots, en triava el millor. Això va esser un de les coses que el va fer guanyar, ja que Kasparov utilitza molt la tècnica de posar nerviós al contrari, i normalment té un 90 per cent de possibilitats de que l'oponent no trii la millor alternativa, i això a l'ordinador no l'afecta, ja que segur que tria la millor, encara que només tenguí un 1 per cent.

Per part de hardware, es pot dir que la seva velocitat de càlcul era de aproximadament 200.000.000.000 d'operacions per segon (que no vol dir moviments de peces per segon), però el seu gran potencial estava en la memòria, tenia emmagatzemades més d'un milió de partides completes i triades entre les millors dels darrers cent anys, i per si encara no bastava quan als dos jugadors els quedaven menys de cinc peces a cada un, tenia un parell de bilions de finals de partides, que utilitzava com a model per acabar la partida i guanyar.

Molt d'especialistes van dir quina seria la forma de guanyar sempre, consistí en calcular tots els moviments possibles de l'escacs, i quan el contrari fes el moviment, la màquina ja sebria quin moviment havia de fer, però es van trobar amb un petit problema, el temps. Si partim de que hi ha 10^{123} jugades possibles a l'escacs, i si agafam una petita porció de temps, per exemple un milisegon, veurem que d'ençà que es va crear el món només ha passat 10^{23} milisegons, per això encara que posassim en marxa l'ordinador quan es va crear el món, encara no hauria arribat a la meitat de les jugades que es poden fer.

Però amb aquestes xifres impressionats, l'únic que demostra és que és una màquina. Quan va acabar l'enfrontament no va poder celebrar la victòria ja que no té cap jerarquia d'emocions que li digui que ha fet bé i que malament.

PINA

DE NIT, TENC DRET A DORMIR

Ara que ja som a l'estiu i normalment tothom dorm amb les finestres obertes, és quan se sent més el renou exterior: cotxes, al.lots que juguen per sa plaça fins a la mala hora de sa nit, gent a la fresca que no mira prim a l'hora d'alçar el volum de la veu quan xerra; davant els bars, jugadors de cartes fent es truc, i quan "retruquen" els senten de damunt Ses Moles; i tot això, pels que viuen a prop de sa plaça, resulta un vertader suplici, sobretot els divendres i dissabtes.

Aquesta casta de renous tendrien un ben fàcil remei, amb un poc de bona voluntat per part de tots; per exemple, quan toquen les dotze, fer baixar un poc la veu als nins, i a jeure; sembla que així es podria reduir aquest problema, per un bé comú.

Però llavors hi ha una altra casta de renous, que són els cans. Molts d'aquests animals pareix que no tenen amo, perquè jo pens que ells haurien de ser els primers molestats, si és que no són tots ells sords o més durs que una pedra, ja que n'hi ha un parell que no s'aturen en tota sa nit, contestant-se els uns als altres, com si fos una sarsuela o una opereta animal; això sí: poc afinada i de mal gust.

Des d'aquesta pàgina denunciem aquests fets i donam un crit d'atenció a totes aquelles persones que directament o indirectament són els causants del malestar de la majoria dels pineros, que volem passar una bona nit per poder tenir l'endemà també un bon dia després d'haver dormit i descansat.

No hem referesc a ningú en concret, ni anomenaré cap amo de cap ca. Ho podria fer, però m'estim més no fer-ho perquè "a bon entenedor, poques paraules basten". Ja sé també que més d'un no se donarà per al.ludit, però jo ja he fet bonament el que he considerat més adequat. Ara ja va a la seva consciència.

També vull dir a l'autoritat competent que posi tots els remeis que estiguin a les seves mans, a veure si entre tots podem fer més agradable el viure; en aquest cas, el dormir.

Gràcies anticipades, i a veure si aquest granet cau en bona terra i dóna el seu fruit, perquè tots tenim dret a passar una bona nit.

UN PINERO

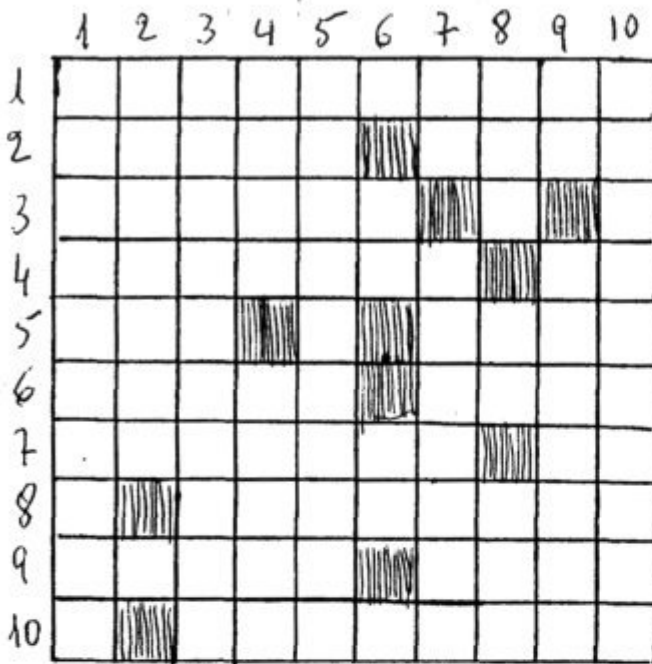
SI NO PLOU

PLUVIÒMETRE

Pel que fa a pluges, seguim amb la mateixa tònica des del mes de febrer: molt poca aigua. Elo mes de maig no sol esser molt plover i enguany s'ha quedat en 11'1 litres.

PASSATEMPS

Horitzontals: 1. Una de les branques de la filosofia. 2. Principi, començament. Decadència, declivi. 3. Figueres de moro. Punt cardinal. Doble escaire. 4. Perfumada, aromàtica. Lletre grega. 5. Tripulació, dotació. Lletre que indica el màxim plaer sexual. Instrument d'afaitar (al revés). 6. A l'inrevés, lloança. Aeroplà, aeronau (al revés). 7. A l'inrevés, desmentit, refusat. La primera a donar la nota al revés. 8. Obre enciclopèdies. Enganyí, estafi (al revés). 9. Fer, causar (al revés). Corda gruixuda d'espart. 10. Llarg i prima. Cullerots de fusta.

Verticals: 1. Propi del grup que no constitueix la majoria. 2. Dona que és tècnica en el tractament del vi. La primera. 3. Estudi basat en la classificació en tipus (pl.). 4. Aràcnid paràsit. Llebroisia. 5. Relatiu al desenvolupament dels organismes. 6. No hi ha qui qui l'engreixi. Bessonada nazi. Article mascle. Punt cardinal. 7. Sensació que se sent. Conferenciant, predicadora. (al revés). 8. Consonant pornogràfica. Nàusea. Glaç. 9. Gos. Tallar els brots tendres d'un arbre (al revés). 10. Esveradets, espantadets.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 31.

LA I M E D A C A
L D E G I R K O A
P E E A F K A L E
S R U I N A U L M
T T O A X M S E T
N S U F N E R G B
E E A E E A B I C
C M I O U S S L E
O N A L O C S E E
D S A E P L A O E
P E D A G O G R R

Sopa de lletres

Es tracta de localitzar deu noms referents a l'ensenyament. Amb les lletres que vos sobrin llegireu un pensament de Joan Fuster.

Solució a la passada sopa de lletres.

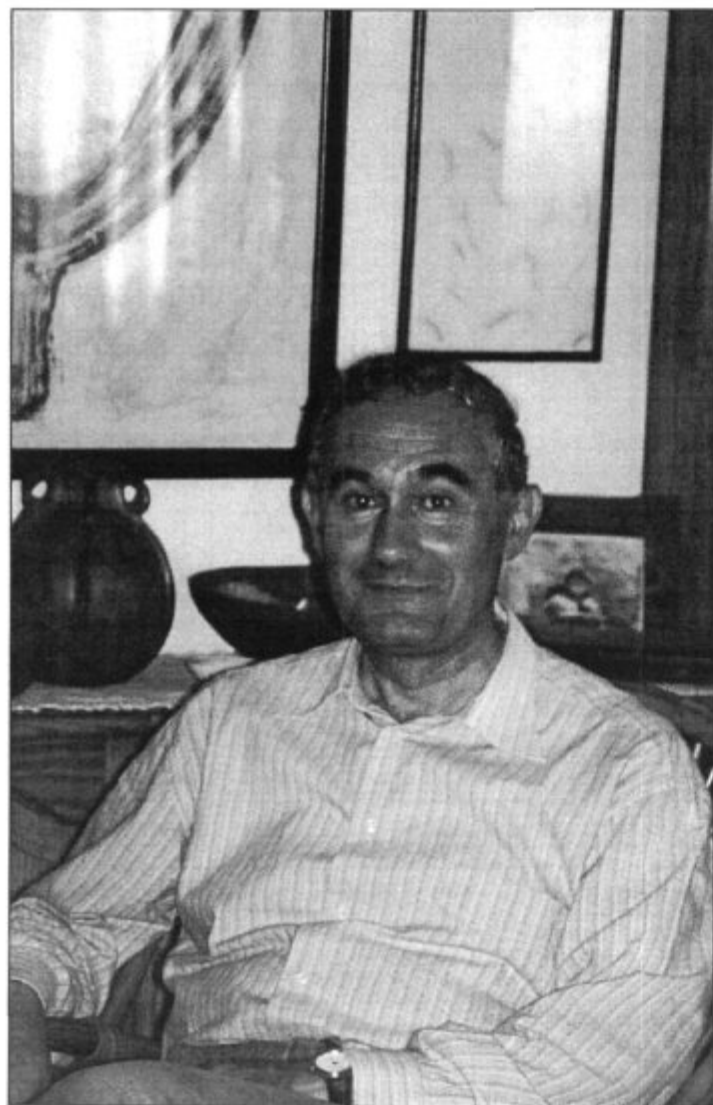
Recordareu que havíeu de trobar deu noms de persona que comencen amb la lletra "N". Les lletres sobranys diuen: "Tres plers són: menjar carn, jaure ab carn e cavalcar carn". (Fra Anselm).

(UNA XERRADA...acabament)

-Les passes que jo vaig seguir per fer aquest treball varen ser les següents.

Primer, vaig procurar-me tota la bibliografia possible, llegir-la i anotar tots els aspectes que m'interessaven. He de dir que sobre l'epidèmia del grip de 1918 vaig trobar molt poca cosa escrita, tan sols un opuscle d'un metge de Lluçmajor i un llibret d'un autor menorquí que parlava de l'epidèmia a nivell de totes les Balears. Naturalment vaig consultar enciclopèdies per documentar-me sobre el grip en general.

Després vaig consultar els arxius eclesiàstics per saber la demografia i sobretot la vida religiosa del poble (rector, vicaris, visites pastorals...).

També vaig consultar el registre civil de l'Ajuntament, així com els llibres de natalicis, de defuncions, de matrimonis, el cens d'habitants de 1920 per proximitat, les actes de la Junta d'Instrucció Pública, els informes mèdics de beneficiència, però no vaig trobar les actes de la Junta de Sanitat de l'any 1918. A més vaig consultar el "Boletín Oficial de la Provincia" per les mesures contra els casos d'epidèmia.

Al final, vaig recórrer a les fonts orals, concretament a l'amo Francesc Puigserver "Mas", que té una memòria extraordinària, el qual em va aclarir tota una sèrie de dubtes sobre l'aplicació del reglament sanitari, i em va informar d'anècdotes i fets relacionats indirectament amb l'epidèmia.

-T'agrada més el treball de camp o el d'arxiu?

-M'agraden tots dos. Cal consultar la documentació escrita i, sempre que sigui possible, anar a les fonts orals. Són treballs que es complementen. Les fonts orals són fiables fins a un cert punt; hem de tenir present que són subjectives i que el pas del temps por deformar els fets.

La premsa escrita és una documentació bona; jo, per al meu treball, no la vaig poder consultar.

També hem de tenir en compte que, a vegades, ja no trobam fonts orals per mor de la llunyania dels fets.

-Mitjançant el teu treball, deduïm que ets una persona organitzada, estructurada, meticulosa. Són, aquests aspectes, dignes de ser destacats en un investigador?

-Sí que ho són. Crec que un investigador ha de ser escrupulós, així com també rigorós i constant en el seguiment de la tècnica de treball.

-Una vegada recollides totes les dades, què cal fer?

-Quan tens totes les dades es planteja la pregunta: quina estructura he de seguir per donar-les forma?. La meva preocupació era que el treball no resultàs un simple tractat estadístic, matemàtic. Això hagués estat una falta de respecte per a totes aquelles persones

que ho visqueren. Volia que tengués una finalitat didàctica, que no fos àrid, ni fred i que resultàs equilibrat. És per això que vaig intercalar informacions estadístiques amb anècdotes.

M'hagués agradat que la composició seguís l'estructura interna d'un Rèquiem, però no em va ser possible. Hagués estat el meu petit homenatge a totes les persones que hi moriren.

-En llegir la conferència, Joan, ens adonam que no tan sols exposes unes dades sanitàries, sinó que també proporciones molta informació social, econòmica i política de principis del segle XX a Algaida. Es pot investigar uns fets aïllats del context on s'han desenvolupat?

-No. Tots els fets humans passen en un moment, a un espai, dins un context social, cultural i econòmic determinat. No podem transportar uns fets a un laboratori. S'han d'estudiar el més àmpliament possible, ja que la vida humana és molt complexa, per tant és ben evident que no els podem aïllar.

-Una de les coses que més ens ha sorprès del treball és que el virus atacàs les persones teòricament més fortes, i no els sectors de població més dèbils (nins i persones majors)...

-Això té una explicació senzilla. Les persones malaltes cròniques o velles tenien el cos acostumat a fabricar anticossos, a crear mecanismes de defensa natural, tenien un sistema immunològic molt desenvolupat. Els nins que havien sobreviscut la forta mortalitat infantil a causa de problemes respiratoris, crearen mecanismes de defensa precisament en el sistema respiratori. Pel contrari, els joves i les persones fortes que mai no havien estat malaltes, no tenien anticossos i per tant foren els més afectats.

-Què va motivar la teva investigació sobre aquest tema?

-Ma mare va néixer l'any 1918; tant el padri com la padrina tengueren el grip i aquesta perdé la llet a conseqüència de la malaltia, per tant ma mare va ser separada de la seva per por del contagi i hagueren de cercar una dida per donar-li de mamar. Va costar trobar-la i encara va haver de ser compartida, fins que la padrina es recuperà.

Aquest fet, de qualque manera, ha quedat present dins la memòria de la família.

-En el camp de la investigació, quins projectes tens?

-Tenc tres projectes, però no sé quan els faré. No tenc massa temps, i aquest l'he de compartir amb la feina i altres activitats que també m'agraden, com la pintura.

He pensat fer uns itineraris didàctics per als nins i nines de segon cicle de Primària, a partir dels recursos arquitectònics d'Algaida: talaiots, coves, creus, escopidors...

També m'agradaria fer un estudi que relacionàs els poders econòmic, polític i eclesiàstic al segle XIX.

I el tercer seria indagar sobre l'orde franciscana a Algaida, abans de la desamortització de Mendizàbal.

Joan, et desitjam molta de sort i t'animam a tirar endavant aquests projectes que creim molt interessants, i d'altres que t'agradi fer.

També et donam les gràcies per emprar una narrativa tan clara, ben ambientada i molt ben estructurada que en fa una lectura molt assequible i amena.

Moltes gràcies.

**Jerònia Cañellas
Catalina Martorell**

Solucions als mots encreuats.

Horitzontals: 1. metafísica. 2. inici. ocàs. 3. nopals. 5. 7. 4. olorosa no. 5. rol. 6. roar. 6. egole. óiva. 7. tagened. od. 8. a. ipilagne 9. raerc. rest. 10. I. sàssoles.

Verticals: 1. minoritari. 2. enòloga. a. 3. tipologies. 4. àcar. lepra. 5. filogènics. 6. I. SS. el. S. 7. so. arodaro. 8. ics. oi. gel. 9. ca. rav-onse. 10. astoradets.

UNA XERRADETA AMB...

en JOAN MONSERRAT

L'entrevistat de la Xerradeta d'aquest mes, en Joan Monserrat, és conegut per molts algaidins i algaidines, sobretot, per la seva tasca docent que des de fa un grapat d'anys desenvolupa a Ses Escoles.

-Joan, des de quin any fas de mestre al C.P. Pare Bartomeu Pou?

-Vaig venir l'any 1981, per tant fa 16 anys. Abans feia de mestre a Santa Eugènia i vaig concursar a Algaida perquè ja coneixia el poble i Ses Escoles, i també perquè volia acostar-me a Lluçmajor, on visc. Coneixia Ses Escoles perquè l'any 1970, quan tenia 20 anys, i just després d'haver aprovades les oposicions, Algaida va ser el meu primer destí provisional, però només hi vaig fer escola quinze dies: me'n vaig anar a fer el servei militar. Record que tenia els nins i nines de primer nivell.

Si tot va bé, pens jubilar-me aquí, a Algaida, ja que no tenc cap interès a fer feina a Lluçmajor.

-Així, molts algaidins i algaidines t'han tengut de mestre.

-Sí. Quan vaig venir, vaig fer cinquè curs, i m'hi vaig mantenir durant tres anys; després vaig passar a Segona Etapa per impartir l'àrea de Ciències Socials, i ara estic al segon cicle d'Educació Primària. Amb setze anys de feina, han passat molts d'alumnes, molts d'ells ja fa estona que acabaren els seus estudis...

-Tu ets de Lluçmajor i allà vius actualment, però la teva relació amb Algaida no començà l'any 1981, quan hi vengueres a fer feina...

-De petit, jo ja venia a Algaida, a cal tio Benet de Son Puigserver, que eren uns cosins de ma mare. Record que a vegades hi anava amb el padrí.

Quan tenia 16 anys, vaig venir a viure a Algaida, va ser quan destinaren mon pare a fer-hi

de mestre. Era l'any 1967 i hi estàrem fins el 1979, a un pis del carrer de la Ribera; record que en aquell temps va ser molt difícil llogar una casa.

Algaida va ser el primer poble d'estada llarga, aquí vaig començar a posar arrels. La meua infància va ser molt itinerant per mor de la feina de mestre de mon pare. Fins a 7 anys, visquérem a Lluçmajor, llavors a Maó, després al Bages (Catalunya), llavors a uns escoles rural de Felanitx i finalment a Algaida.

-A més dels estudis de magisteri, quins altres estudis has fet?

-En acabar magisteri, em vaig matricular lliure a la Universitat de Barcelona per cursar Filosofia i Lletres, però només en vaig fer el primer curs, ja que aquell any convocaren oposicions de mestre; les vaig aprovar i tot d'una em donaren la plaça provisional a Algaida, com ja he dit. He cursat fins el grau mitjà de català a l'Estudi General Lul·lià. També he estudiat Història, fins a quart curs, per la Universitat a Distància; com veis, no he acabat...Darrerament m'ha interessat fer el Reciclatge de Català, i això sí que ho he acabat!

Dels estudis, m'interessa sobretot la formació que et proporcionen; els títols em diuen poca cosa. No tenc cap motivació especial per acabar Història, perquè no m'interessa gens ni mica passar a Educació Secundària.

-El passat dia 18 d'abril, Joan, ens obsequiares amb una conferència, dins del cicle "Divendres Algaidins", sobre l'epidèmia del grip de l'any 1918 a Algaida, conferència que gustosament reproduïm de forma íntegra en aquest mateix número de la nostra revista. Aquell dia et descobrírem les facetes d'historiador, d'escriptor, d'investigador. Com és aquesta feina?

(Segueix a les pàgines anteriors)